

De bittere nasmaak van Heineken in Zuid-Afrika, deel 2

- Internationaal - *Van vakbond naar zelforganisatie*

Heineken buit uitzendkrachten uit in Zuid-Afrika. Ze moeten lang werken tegen een hongerloon en krijgen ook na maanden geen vast contract. Alternatieve vakbonden proberen voor de rechten van de arbeiders op te komen, beschrijft Femke Brandt die ter plekke ging kijken. Deel 1 werd op 7 september gepubliceerd.

Afgelopen zaterdag, 1 oktober, in de Casual Workers Advice Office (CWAO) vertelden ongeveer tien arbeiders werkzaam voor labour brokers in de Sedibeng brouwerij, over hun werk en strijd om in vaste dienst te komen bij Heineken Zuid-Afrika. In tegenstelling tot een paar weken geleden zitten ze er nu gemakkelijk bij en spreken ze openlijk over hun jarenlange ervaringen in de fabriek. Sommigen dragen een T-Shirt met het logo van Simunye Workers Forum. Simunye betekent in de lokale taal 'unity' of 'we zijn verenigd'. In de afwezigheid van sterke vakbonden en in de context van structurele uitbuiting zijn arbeiders gedwongen zich zelf te organiseren om een tegenkracht te vormen tegen bedrijven zoals Heineken Zuid-Afrika.

Gebroken flessen

De labour broker arbeiders (een soort uitzendkrachten) spreken over surveillancetechnieken, hoge werkdruk en de constante machtsstrijd met supervisors van de verschillende bedrijven in dienst van Heineken. "We zijn ondertussen goed in het verbergen van fouten", zegt Vuyani lachend en het volgende moment hoor ik dat hij 2.500 rand (156 euro) per maand minder verdient dan zijn collega die hetzelfde werk doet in de opslag voor flessen en blikjes. Als ze flessen breken worden ze direct opgeroepen voor een verhoor (disciplinary hearing) wat kan leiden tot ontslag. Iedereen blijkt wel eens flessen te breken; de vloer waarover ze met vorkheftrucks de pallets met kratten vol lege flessen vervoeren, heeft 'slagpaten' en elke drie maanden is het wel een keer raak. Deze ervaringen zijn vergelijkbaar met de bevinding van Olivier van Beemen (hoofdstuk 8 boek 'Heineken in Afrika') dat de manier waarop Heineken het werkproces in Afrika organiseert, de oorzaak is van ongelukken en in sommige gevallen zelfs leidt tot het overlijden van personeel en toeleveranciers. Een schandalig gegeven is dat Heineken in Afrika, ten opzichte van Europa, minder bereid lijkt te zijn om te investeren in veiligere productieprocessen. Zulke bevindingen wijzen erop dat Heineken geen barst lijkt te geven om Afrikaanse arbeidskrachten.

Arbeiders kaalstrippen

De salarisstroken van Matthew, bewaard in een plastic hoesje, bevestigen deze houding. In 2009 nam Heineken Matthew in dienst. Hij verdiende een salaris van ongeveer 18000 rand, gelijk aan 1100 euro, zelfs nog meer omdat de rand sterker stond toen. Een jaar later kwam Matthew in dienst bij een labour broker met als

gevolg een halvering van zijn salaris. Tot op de dag van vandaag is Matthew in dienst geweest bij labour brokers die arbeiders kaalstrippen van loon en gunstige arbeidsvoorwaarden.

Waarom komen werkers zoals Matthew en Vuyani naar CWAO en niet naar hun vakbond FAWU (Food and Allied Workers Union) waar ze wel lid van zijn of waren? Een korte uitleg over wat CWAO doet beantwoordt deze vraag. De non-profit organisatie is opgericht in 2011 als reactie op het falen van traditionele vakbonden om de belangen van alle werknemers te behartigen. Met name werkers die niet in permanente dienst zijn bij een organisatie worden uitgesloten en hun belangen niet behartigd. Maar ondertussen heeft de meerderheid van werkers een tijdelijk dienstverband met permanente onzekerheid over de toekomst. Deze kwetsbare meerderheid heeft geen, of geen betekenisvolle, relatie met de vakbond alhoewel ze vaak wel contributie afdragen. Steeds vaker zijn vakbonden voor tijdelijke krachten zelfs deel van het probleem van machtsconflicten op de werkvloer en met werkgevers.

Vaste aanstelling

CWAO ondersteunt arbeiders met tijdelijke aanstellingen en uitzendkrachten door legaal advies te verstrekken wanneer er een conflict is met de werkgever. Daarnaast heeft sinds 2015 een behoorlijke groep uit deze categorie werkers besloten zichzelf te organiseren in de Simunye Workers Forum. Steeds meer arbeiders nemen deel aan de tweewekelijkse algemene vergaderingen in een grote hal verbonden aan het kantoor van CWAO. Vóór het podium is ruimte voor rijen zwarte plastic stoelen en aan de zijkanten van de hal staan tafels met dam- en schaakborden en een tafeltennistafel. De hoge muren zijn behangen met banners en posters waarop handgeschreven eisen en ervaringen van de werkers staan vermeld.

De totstandkoming van het Forum en de voortdurende strijd van labour broker arbeidskrachten bij Heineken Zuid-Afrika hangen nauw samen met een specifieke verandering in de wet sinds 2015, namelijk sectie 198 van de Labour Relations Act (LRA). Zaterdag besprak CWAO organisator Meme met de uitzendkrachten een brief die deze week is opgestuurd aan Heineken. In de brief eisen de labour broker arbeiders dat Heineken Zuid-Afrika aan de wettelijke verplichting voldoet, en iedereen permanent in dienst neemt met gelijke beloning ten opzichte van Heinekenpersoneel dat hetzelfde werk verricht. Als Heineken niet reageert of

weigert aan deze eisen te voldoen, spannen meer dan 250 labour broker arbeiders een zaak aan bij de Commission for Conciliation, Mediation en Arbitration (CCMA) die een bindende uitspraak kan doen in dit conflict.

Wordt vervolgd.

Femke Brandt

Ps. Facebook: steun de strijd van de Heineken uitzendkrachten op de pagina van de Casual Workers Advice Office.